

Österhammars kanal

Fellingsbro socken, Lindesbergs kommun, Västmanland

Reparation av stenskonig, etapp 3, år 2006

Översiktlig beskrivning

Österhammars kanal belägen norr om Fellingsbro tillkom 1888-1892 genom att man grävde ut Åssingån samt genom bergsprängning. Syftet var att sänka Finnåkerssjön för att erhålla mer odlingsbar mark. Kanalen har en stor betydelse för kulturmiljölandskapet och ett kulturhistoriskt värde genom att den vittnar om det sena 1800-talets ansträngningar för att utvinna mer odlingsbar mark.

Arbeten med att reparera stenskoningen i kanalen har pågått sedan år 2004 och syftar till att bevara kanalen. Åtgärderna har utförts med hjälp av statliga medel i form av byggnadsvårdsbidrag för år 2006 och enligt länsstyrelsen beslut. Arbetet har följts av antikvarisk kontrollant. Arbetet har utförts på samma sätt som under föregående år samt enligt de antikvariska anvisningar som lämnats muntligt under arbetets gång. Vid slutbesiktning som genomfördes 2006-10-05 kunde det konstateras att arbetena genomförts på ett antikvariskt korrekt sätt med gott resultat.

Administrativa uppgifter

<i>Fastighetsägare:</i>	<i>Finnåker-Österhammars sjösänkingsbolag</i>
<i>Bidrag:</i>	<i>95 % av den totala kostnaden</i>
<i>Byggentreprenör:</i>	<i>Anders Sigge, Arboga</i>
<i>Antikvarisk kontroll:</i>	<i>Örebro läns museum</i>
	<i>Charlott Hansen, år 2006</i>
<i>Utförandeperiod:</i>	<i>sommaren-hösten år 2006</i>

Länsmuseets handlingar i ärendet

<i>Diarienummer:</i>	<i>2004.240.106</i> <i>- beslut från Länsstyrelsen ang. reparation av stenskonig (etapp 3 och 4), 060609</i> <i>- antikvarisk rapport 2005:9 för etapp 2, 2005</i> <i>- slutbesiktningsprotokoll för etapp 2, 2005</i> <i>- beslut från Länsstyrelsen ang. reparation av stenskonig (etapp 2), 041021</i> <i>-slutbesikning ang reparation, 040826</i> <i>-beslut från Länsstyrelsen ang. reparation av stenskonig, 040617</i>
<i>Registrerade bilder:</i>	<i>OLM_2005_13_1-14</i>

Omslagsfoto: Kanalen efter åtgärder, Charlott Hansen, OLM_2005_13_13, år 2006

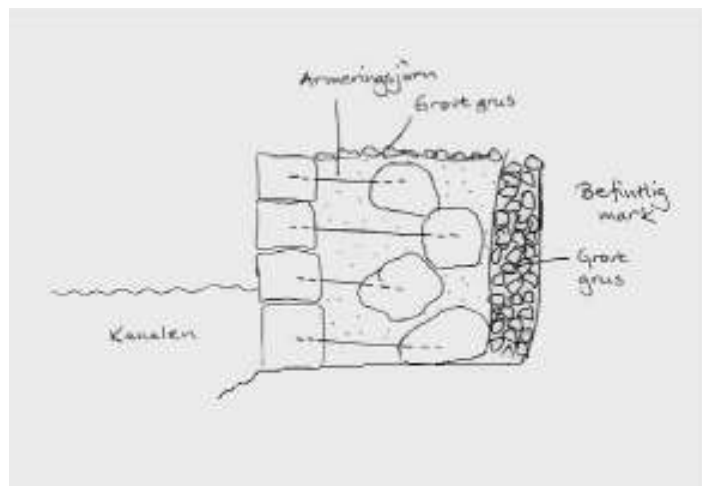
Utförda åtgärder

Före åtgärd: Stenskoningen hade rasat ner på 5-6 ställen på östra sidan av kanalen, närmast Öterhammarssjön, och på 2 ställen på den västra sidan. Den västra sidan om kanalen var flackare och har varit betad vilket förhindrat att sly och träd fått fäste. På den östra sidan var terrängen mer kuperad och tryckte ner mot stenskoningen. Här växte en del sly och flera större träd nära stenskoningen.

Efter åtgärd: Under år 2006 har fyra partier på den östra delen av stenskoningen åtgärdats. Då terrängen vid den delen av kanalen var otillgänglig har man röjt undan sly och träd. För att minska trycket på stenskoningen, men även för att underlätta arbetet och det framtida underhållet har marken närmast kanalen schaktats bort. Massorna har lagts bredvid och där höjt marken ca en meter. På detta sätt har vad som närmast går att likna vid en serpentinväg skapats.

Nedrasade stenar plockades bort och marken bakom stenskoningen grävdes ut. Under stenskoningen bestod marken åt söder av en stenklack och norrut, mot Österbyhammarssjön, av lera. Den befintliga stenskoningen var tidigare inte lagd på stenklacken, det valde man dock att göra vid dessa åtgärder för att få en stabil grund. Vid lerigare partier tryckte man med hjälp av den 16 ton tunga arbetsmaskinen ner stora stenblock i leran för att få en stabil grund att placera stenskoningen på. Stenarna i stenskoningen plockades tillbaka och förankrades med ett eller två järn i bakomliggande större stenblock. Till skillnad från förra året har man i år använt sig av expansionsbetong för att fästa järnen i stenblocken. När stenarna lades tillbaka eftersträvades en slät mur mot kanalen, men stabiliteten prioriterades framför stenskoningens utseende. Bakom stenskoningen fylldes det bortgrävda utrymmet med sten med storleken 150 mm närmas befintlig mark och med grus närmast stenskoningen. En duk lades närmast befintlig mark för att förhindra att annat material tar sig in i grusbädden. Duken veks sedan över grusfyllnaden och över den lades grövre grus. Utrymmet bakom stenskoningen blir genom dessa åtgärder väl-dränerat och risken för tjälskjutning minskar.

Skiss över hur man åtgärdat stenskoningen i kanalen. Skissen är ritad av Charlott Hansen efter entreprenörens beskrivning.

Extra sten för att komplettera muren med fanns att tillgå längs kanalen. Troligtvis har man låtit sten som blivit över vid kanalbygget ligga kvar.

Antikvariska kommentarer

Vägen som skapats får anses vara godtagbar då den även i framtiden möjliggör ett underhåll av stenskoningen. Bortschaktningen av jordmassorna närmast stenskoningen var nödvändig för att förhindra att den rasar på fler ställen.

Bildbilaga

Före åtgärd

Foto: Charlott Hansen, Örebro läns museum OLM_2005_13_1-14

Efter åtgärd

Foto: Charlott Hansen, Örebro läns museum OLM_2005_13_1-14

Fotoprotokoll

Accessionsnummer: OLM_2005_13_1-7

Plats: Österhammars kanal

Socken: Fellingsbro sn

Stad/Kommun: Lindesbergs kn

Län: T

År: 2005 och 2006

Motiv: Bild 1-2: Kanalen före reparation, år 2005.

Bild 3-6: Kanalen efter reparation, år 2005.

Bild 7: Kanalen söderut

Bild 8-11: Kanalen före reparation, år 2006.

Bild 12: Stenskoningen har förankrats med järnstag.

Bild 13-14: Kanalen efter reparation, år 2006.

Fotograf: Hansen, Charlott

Övrigt: Diarienummer: 2004.410.106